

Sadržaj

Događaji

Mediji o medijima

Saopćenja za javnost

Konkursi

Najava događaja

Linija za pomoć novinarima

Transparentnost vlasništva nad medijima: Evropska praksa

Piše: Emir Povelakić

Transparentnost medijskog vlasništva način je minimiziranja političkog klijentelizma

Piše: Lejla Turčilo

Važno je znati ko su vlasnici medija ili Čiji si da znam ko si

Piše: Rubina Čengić

Transparentnost medijskog vlasništva: Online mediji u BiH

Piše: Borislav Vukojević

Događaji

13.05.2016.

Mediji imaju zadaću da ruše stereotipe

Mediji i organizacije civilnog društva trebali bi da mnogo više saraduju i budu partneri u promovisanju prava LGBT populacije i drugih manjinskih grupa, poručeno je sa radionice „Saradnja medija i organizacija civilnog društva – Unapređenje kvaliteta medijskih sadržaja o pravima, interesima i potrebama LGBT zajednice u BiH“ održane u sarajevskom Media centru. Radionicu su organizovali Udruženje/udruga BH novinari (BHN) i Sarajevski otvoreni centar (SOC).

Detalji

Uvodnik

Iako se godinama zagovara, u BiH i dalje ne postoji zakon koji reguliše transparentnost vlasništva u medijima na način da je registar javno dostupan i da ima kompletne registre medija sa podacima o vlasništvu i praćenje porijekla kapitala i skrivenih vlasnika, kako se navodi u jednoj od direktiva Vijeća Evrope. Ne postoji registar koji bi sadržavao podatke svih medija, privatnih i javnih, radio stanica, televizija, štampe i online medija.

Koncentracija vlasništva potpuno je neregulirana od 2006. godine, kada je isteklo Pravilo o medijskoj koncentraciji i vlasništvu nad elektronskim i štampanim medijima (usvojeno 2004. godine). Transparentnost vlasništva naročito je sporna kada se radi o online medijima. Ne postoje standardi o objavljivanju podataka o vlasništvu na web-stranicama ovih medija, a mnogi online mediji nisu uopće registrovani i teško se može dokazati vlasništvo što predstavlja velik problem, posebno u sudskim procesima.

Pitanje vlasništva u medijima je od velike važnosti za opći interes i neophodno je urediti ovu oblast zbog sprječavanje monopola i koncentracije vlasništva, relevantnosti informacija koje se serviraju javnosti i kako bi se zaštitila novinarska profesija. Zbog nedostatka regulacije vlasništva izražena je opasnost od monopolizacije medijskog prostora i od političkog klijentelizma u medijima.

Međutim, bh. institucije do sada nisu pokazale interes da uredi oblast vlasništva u medijima. O ovoj temi u majskom broju biltena E-novinar pišu **Emir Povelakić**, Rukovodilac Sektora za dozvole, digitalizaciju i koordinaciju u emitovanju Regulatorne agencije za komunikacije i potpredsjednik Upravnog komiteta za medije i informaciono društvo pri Vijeću Evrope (CDMSI), **Lejla Turčilo**, profesorica na fakultetu političkih nauka u Sarajevu, **Rubina Čengić**, novinarka magazina Start BiH, i **Borislav Vukojević**, Viši asistent na Fakultetu političkih nauka Banjaluka.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Transparentnost vlasništva nad medijima

Evropska praksa

Piše: Emir Povelakić

Kada govorimo o transparentnosti vlasništva nad medijima, moramo voditi računa da je ovo jedno od najznačajnijih pitanja današnjice koje je u uskoj vezi sa slobodom izražavanja i medijskim pluralizmom. Naime, u današnje, digitalno doba, kada je na snazi konvergencija sadržaja i usluga, sve je veća potreba za informacijama o tome ko je vlasnik pojedinih medija, kako su finansirani, i na koji načinse vrši utjecaj na medije. Krajnji konzumenti usluga i sadržaja, građani, imaju pravo da znaju ko im plasira informacije, odnosno ko je odgovoran za iste.

Sa pozicije regulatora, transparentnost vlasništva nad medijima je neophodna zbog odgovarajuće regulacije medijske koncentracije, koja, ako je pretjerana, može imati štetan utjecaj na razvoj medija i pluralizam

Događaji

03.05.2016.

U Sarajevu i Banjaluci prezentirano istraživanje "Medijske slobode u BiH u 2016. godini"

Povodom Međunarodnog dana slobode medija predstavnici Fondacije Friedrich Ebert u BiH i Udruženja/udruge BH novinari u Sarajevu i Banjaluci su predstavili istraživanje "Medijske slobode u BiH - komparativni izvještaj za period 2009 -2016". Ovogodišnje istraživanje je pokazalo kako građani BiH i dalje najviše povjerenja imaju u medije i vjerske zajednice, a da najmanje vjeruju političarima i političkim strankama. U odnosu na 2015. godinu, jedino je zabilježen porast povjerenja u Međunarodnu zajednicu.

[Detalji](#)

26.04.2016.

Završen godišnji sastanak Evropske federacije novinara

Godišnji sastanak Evropske federacije novinara na kojem je učestvovalo 150 novinara, 93 delegata i 53 novinarske organizacije iz 38 zemalja Evrope i sa Bliskog Istoka, završen je u Sarajevu.

Prema podacima EFJ, dvodnevni sastanak u Sarajevu okupio je najveći broj sudionika od osnivanja ove organizacije, a u Bosni i Hercegovini je prvi put održana ovakva vrsta događaja. Domaćin godišnjeg sastanka EFJ 2016. bilo je Udruženje/udruge BH novinari.

[Detalji](#)

medija, a samim tim i na kvalitetu demokracije u društvu.

Kolika je važnost i potreba za transparentnosti vlasništva nad medijima pokazuje i veliki broj međunarodnih institucija koje su odredile i uspostavile standarde s tim u vezi. U okviru Evropske unije, obaveza dostavljanja informacija za audio vizuelne medijske provajdere uvedena je u trenutku revizije Direktive o televiziji bez granica, 2007. godine, što se odrazilo i na Direktivu o audio vizualnim medijskim uslugama (AVMSD), gdje je naglašena važnost da države članice, zbog prirode ovih usluga i velikog utjecaja koje imaju u kreiranju mišljenja, osiguraju da korisnici istih imaju jednostavan i direktan pristup bar osnovnim informacijama o pružiocima tih usluga. Kako se to pokazalo nedovoljnim, sve glasnije se ističe potreba (Rezolucija od 21. maja 2013. godine, Evropskog parlamenta, tačka 35) da se kroz reviziju AVMSD osigura i evaluacija i revizija odredbi o transparentnosti vlasništva nad medijima, koncentracije, i pravila o sukobu interesa, sve sa ciljem sprečavanja nepotrebnog utjecaja na medije od strane političkih i ekonomskih sila. U tom pravcu ide i zaključak Vijeća Evropske unije o slobodi medija i pluralizmu u digitalnom okruženju iz novembra 2013. godine. U više prilika i u različitim grupama na nivou Evropske unije (grupe za slobodu medija i pluralizam, kao i inicijativa Evropski građanin u sklopu evropske inicijative za medijski pluralizam) ukazuje se na nedostatak transparentnosti vlasništva nad medijima, kao i potrebu za iznalaženjem indikatora koji će ukazati na takve anomalije.

I ured Predstavnik za slobodu medija Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE) je također, u više navrata, pozvao države članice da osiguraju transparentnost vlasništva nad medijima, ukazujući kontinuirano, koliko negativan utjecaj na razvoj demokratije ima nedostatak transparentnosti. Posebno su značajne aktivnosti ovoga Ureda u jugoistočnoj Evropi, gdje se kroz niz konferencija, ali i izvještaja, ukazuje na ovaj problem.

Iz perspektive Vijeća Evrope, najznačajniji dokumenti su Evropska konvencija o prekograničnoj televiziji, Preporuka Komiteta ministara državama članicama o mjerama za promociju medijske transparentnosti, iz 1994. godine, Preporuka o medijskom pluralizmu i raznolikosti medijskih sadržaja, iz januara 2007. godine, kao i Preporuka o novom značenju medija iz 2011. godine. Pored toga, Parlamentarna skupština Vijeća Evrope je Rezolucijom 1636 (2008) o Indikatorima za medije u demokratiji, nabrajajući osnovne principe na osnovu kojih bi nacionalni parlamenti trebali pratiti stanje u medijima, istakla da: "vlasništvo nad medijima i ekonomski utjecaj na medije moraju biti transparentni". S tim u vezi je i Rezoluciju 1920 (2013) o stanju medijskih sloboda u Evropi, gdje je konstatovano, između ostalog, da: "Skupština žali što vlasništvo nad medijima nije transparentno u svim državama članicama i od njih traži da usvoje potrebne odredbe u tu svrhu". U sklopu navedene rezolucije podržan je izvještaj iz Studije o transparentnosti medijskog vlasništva u Evropi koji su pripremili Access Info Europe i OtvorenoDruštvo-program za nezavisno novinarstvo, iz oktobra 2012. godine. Studija je analizirala medijske zakone u 19 zemalja članica Vijeća Evrope + Maroko, procijenjujući u kojoj mjeri su podaci o vlasništvu nad medijima dostupni javnosti (direktno ili preko regulatora). Zaključak je bio da u više od polovine ispitanih zemalja, postojeća pravila o kompaniji i vlasništvu nad medijima ne dozvoljavaju javnosti da znaju ko su pravi ili skriveni vlasnici medija. Studija je rezultirala sa 10 preporuka koje se odnose na potrebu uspostave obaveznog izvještavanja u svim zemljama članicama o transparentnosti vlasništva nad elektronskim, printanim i on-line medijima. Ti mediji bi trebali biti u obavezi da nacionalnom regulatoru redovno dostavljaju podatke iz kojih bi bilo moguće utvrditi ko su stvarni i skriveni vlasnici, uključujući i fizička lica. Ovakve informacije bi trebale biti dostupne javnosti u pristupačnom formatu, besplatno, te bi se trebale redovno ažurirati i objavljivati iz centralizovane baze podataka. Pored toga, preporuke se odnose i na potrebu implementacije

Saopćenja za javnost

15.05.2016.

Osuda napada na novinare prilikom protesta u Banjaluci

Klub novinara Banja Luka osudio je tri napade na novinarske ekipe koji su se desili na protestima u tom gradu te još jednom upozorio političare da ne stvaraju atmosferu u kojoj se novinari pretvaraju u lake mete i u kojoj su mogući najgrublji obračuni.

[Detalji](#)

27.04.2016.

Skupština EFJ podržala Udruženje BH novinari u borbi za profesionalna prava novinara

Nedopustivo je i krajnje zabrinjavajuće, što napadi na novinare u BiH ostaju nekažnjeni. Evropska federacija novinara (EFJ) pozvala je nadležne organe u BiH da ove napade hitno istraže i procesuiraju i podržala je kolege iz Udruženja BH novinara u BiH u cilju zaštite elementarnih prava novinara na slobodno i dostojanstveno izvještavanje u sigurnom okruženju. EFJ je podržala i napore na jačanju sindikalnog organizovanja novinara u BiH u cilju zaštite njihovog radno-socijalnog statusa. Novinari u BiH su dio evropske novinarske porodice i imaju pravo na rad u uslovima dostojnim evropskih standarda, na sindikalno udruživanje i poticanje uspostave socijalnog dijaloga.

[Detalji](#)

24.04.2016.

Palestinski novinar Omar Nazzal uhapšen na putu za EFJ godišnji sastanak

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari i Linija za pomoć novinarima osudili su hapšenje palestinskog novinara Omara Nazzala. Omar Nazzal je član Generalnog sekretarijata Sindikata novinara Palestine (PJS) na Zapadnoj Obali, i uhapšen je od strane izraelskih snaga na graničnom prelazu između Palestine i Jordana u subotu, 23. aprila, dok je sa drugim novinarima putovao na Godišnji sastanak Evropske federacije novinara (EFJ) koji se održava u Sarajevu 25. i 26.04.2016.

[Detalji](#)

evropskih standarda u vezi sa transparentnosti vlasništva nad medijima na nacionalnom nivou (prvenstveno kroz kvalitetna zakonska rješenja), zatim bolju koordinaciju i saradnju između evropskih institucija: Vijeća Evrope, Evropske unije i OSCE-a, bolju saradnju regulatornih tijela, bilo kroz Evropsku platformu regulatornih tijela (EPRA) ili Evropske grupe regulatora za audiovizualne medijske usluge s ciljem stvaranja zajedničkog formata za sistematsko prikupljanje podataka i registraciju medija. Također je istaknuta važnost i značaj rada Evropskog audivizuelnog opservatorija kao organizacije koja raspolaže sa vrlo velikom i značajnom bazom podataka o AVM uslugama, te je preporuka da se razmotri mogućnost proširenja prikupljanja podataka i za printane i on-line medije.

Ove preporuke su predstavljene u Vijeću Evropa Konferenciji ministara odgovornih za medije i informaciono društvo u Beogradu (Srbija) u novembru 2013. godine, a rezultirali su, između ostalog i Rezolucijom br. 2 "Očuvanje suštinske uloge medija u digitalnom dobu". Rezolucija poziva Vijeće Evrope da pažljivo ispita stanje medijske koncentracije, transparentnosti vlasništva nad medijima i regulacije, kao i njihov utjecaj na medijski pluralizam i raznolikost, te razmotri potrebu za ažuriranjem evropskih standarda u tom kontekstu.

Implementacija navedene Rezolucije bi trebala rezultirati "Preporukom o medijskom pluralizmu i transparentnosti vlasništva nad medijima", koju će pripremiti podgrupa stručnjaka o medijskom pluralizmu i transparentnosti vlasništva nad medijima (MSI-MED) u sklopu Upravnog komiteta za medije i informaciono društvo Vijeća Evrope (CDMSI).

Sve navedeno govori u prilog konstataciji sa početka da je ovo zasigurno jedno od najznačajnijih pitanja današnjice u Evropi, te da je izvjesno da ćemo se ovim pitanjem baviti i u budućnosti.

Transparentnost vlasništva nad medijima

Transparentnost medijskog vlasništva način je minimiziranja političkog klijentelizma

Piše: *Lejla Turčilo*

Transparentnost vlasništva jedan je od ključnih zadataka koje mora ostvariti svaka ozbiljna medijska i društvena zajednica. To podrazumijeva da su građanima u svakom trenutku dostupne informacije o tome ko je vlasnik kojeg medija, kako bi oni mogli i tu činjenicu imati u vidu prilikom procjene medijskih sadržaja. Mogli bismo, dakle, reći da je transparentnost vlasništva preduvjet kompetentne interakcije javnosti sa medijima. No, ona je i mnogo više od toga. Ako bismo tražili neki suštinski razlog zbog kojeg je važno da postoji transparentnost medijskog vlasništva u demokratskom društvu, osnovni bi bio taj da transparentnost smanjuje mogućnosti za politički klijentelizam.

Politički klijentelizam, zapravo, podrazumijeva da je pristup društvenim resursima uslovljen određenom pozicijom i daje se različitim klijentima u zamjenu za različite vrste podrške. Drugim riječima, pristup pozicijama, poslovima ili informacijama koji bi trebali biti na raspolaganju pod jednakim uvjetima svim građanima ili organizacijama postaje dostupan samo onima koji imaju određenu političku pripadnost ili vezu s političkim moćnicima, ali se od njih očekuje politička podrška i zaštita interesa onih koji su im pristup tim poslovima i pozicijama omogućili. U kontekstu medija to praktično znači da određeni mediji bivaju privilegovani u smislu podrške iz javnog budžeta ili pristupa nekim informacijama, ali uz uvjet da

Mediji o medijima

11.05.2016.

Predstavnički dom PS BiH raspravljao o finansiranju BHRT-a

Predstavnički dom je razmatrao Izvještaj BHRT-a o realizaciji planskih dokumenata za 2015. godinu, Finansijski plan i Izvještaj o obavljenoj reviziji finansijskog poslovanja BHRT-a za 2015. godinu.

Komisija za promet i komunikacije Predstavničkog doma zadužila je Vijeće ministara da, na osnovu prijedloga Upravnog odbora Javnog RTV sistema, ubrza izradu prijedloga izmjena zakona o RTV sistemu u dijelu koji se odnosi na RTV taksu.

Tokom rasprave o ovim dokumentima, koje je predložio Upravni odbor BHRT-a, ponovo je ukazano na tešku finansijsku situaciju za koju, kako kažu, rješenja nema bez stabilnog finansiranja.

[Detalji](#)

11.05.2016.

Parlamentarna komisija dala "zeleno svjetlo" za imenovanje Juska

Parlamentarna Komisija za pripremu izbora Vijeća ministara Bosne i Hercegovine dala je preporuku Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za potvrdu imenovanja Ismira Juska za ministra komunikacija i transporta.

[Detalji](#)

29.04.2016.

Predsjednik EFJ-a ekskluzivno za portal Fairpress: „Fundamentalno je da imamo slobodne i nezavisne medije.“

[Detalji](#)

Serijal tekstova Mediacentra o odnosu organizacija civilnog društva i medija

Odnos medija i civilnog društva u BiH, komunikacija između medija i nevladinih organizacija, nezainteresiranost jednih za druge, finansiranja i uticaji, neke su od tema koje propituje serijal tekstova na www.media.ba, online magazinu Mediacentra Sarajevo.

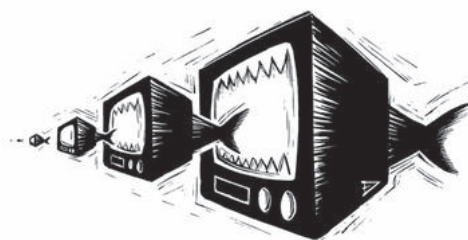
[Detalji](#)

budu lojalni onima koji su im te privilegije omogućili. Tako mediji onda služe kao poluga politike/vlasti, a ne javnosti. Dakle, u klijentelističkim društvima postoji jaka sprega između medijskih vlasnika, političkih elita i ekonomskih moćnika, koja direktno ugrožava količinu i kvalitet dostupnih informacija. Javnost ne dobiva kvalitetne informacije, niti priliku da sudjeluje u javnom prostoru, koji postaje rezervisan samo za elite. Mediji postaju ovisni, društvo klijentelističko, a netransparentnost vlasništva čini da se to ne vidi na javnoj sceni i ne shvata od strane građana.

Sve dosadašnje analize ukazuju da je bosanskohercegovačko društvo klijentelističko, prema svim općevažećim parametrima kojima se klijentelizam mjeri, čemu značajno doprinosi netransparentnost vlasništva. U Bosni i Hercegovini postoje mediji čiji su vlasnici istovremeno i većinski vlasnici drugih profitabilnih djelatnosti i aktivnosti, pri čemu im mediji služe kao podrška tih drugih biznisa. Postoje također i mediji koji u potpunosti zapostavljaju svoju društvenu ulogu, a u korist ostvarenja bilo ekonomskog, bilo političkog profita. Također, postoje i neki mediji koji ne bilježe veliki tiraž, niti gledanost, ali ih medijski vlasnici „ostavljaju na životu“ kao jedno od svojih političkih oruđa, što samo pokazuje da se nekada vlasnicima isplati ulagati sredstva u finansijski neodržive medije da bi oni bili korišteni kao političko sredstvo. Sve to ukazuje na činjenicu da takvo medijsko ozračje ne može pružiti građanima dovoljnu količinu objektivnih, fer, izbalansiranih informacija, na osnovu kojih bi građani mogli prosuđivati o društvu i zajednici u kojoj žive i koje bi bile podloga njihovoj participaciju u zajednici na kvalitetan način.

Kako to onda suštinski mijenjati? Da bi bila moguća kontrola medijske koncentracije i spriječen monopol nad medijima i njihova (zlo) uoptreba od strane političkih i ekonomskih moćnika, prvi preduvjet je postojanje jedinstvenog registra medija, koji bi nedvojbeno pokazivao ko su stvarni vlasnici medija. Štampani, elektronski i online mediji trebaju biti obavezni da regulatoru i samoregulatoru predoče dostatne informacije koje omogućavaju identificiranje krajnjih vlasnika medija. Nadalje, regulatori trebaju prikupljati navedene informacije i predočiti ih javnosti na način da je registar dostupan u otvorenom elektronskom formatu, potpuno besplatno za građane. U samom registru bi svaki medij morao navesti: naziv, adresu i kontakt detalje medija, zatim ime/naziv i kontakt detalje vlasnika, podatak o tome ko je onaj ko ima status tzv. benificijarni korisnik (onaj ko ima direktni prihod od vlasništva nad medijem, iako je formalno vlasnik medija neka druga organizacija ili institucija), te ko su dioničari sa više od 5% udjela, kolike su dionice vlasnika u drugim medijskim organizacijama, kolike su dionice vlasnika u drugim ne-medijskim kompanijama, ali i glavni izvor prihoda medija.

Pored registra medija, mehanizmi kontrole transparentnosti vlasništva svakako su i snažnija podrška regulatorima i samoregulatorima, kako bi oni mogli na odgovarajući način vršiti svoju funkciju, ali i veći stepen zainteresovanosti građana za pitanje: ko stoji iza neke informacije, odnosno medija koji ju je objavio? Čiji je interes da ona bude ili ne bude objavljena? Da li je taj interes interes javnosti ili interes elite? Drugim riječima, snažnija saradnja medija sa regulatorima i samo-

regulatorima, kao i veća medijska pismenost građana i snažniji angažman aktera civilnog društva način su sprječavanja političkog klijentelizma, a povećanje transparentnosti vlasništva jedan od metoda za kreiranje demokratskije medijske i društvene zajednice.

Važno je znati ko su vlasnici medija ili Čiji si da znam ko si

Piše: Rubina Čengić

Dvije veoma važne stvari za čiste odnose u medijskoj zajednici i veće povjerenje u medije u BiH jesu tačne i precizne informacije o vlasništvu nad medijima i način finansiranja. Ovo bi trebali biti javni podaci dostupni svakom konzumentu medija i važni za svaki medij isto kao što im je važno ime glavnog i odgovornog urednika ili direktora ili bilo kog drugog uposlenika. Uostalom - da li postoji ijedna odrasla osoba koja svoje dijete ne pita ili ijedna mlađa osoba koju roditelji nikada nisu pitali s kim se druži, ko su ta djeca, čija su?

Vlasnik je onaj koji u mnogo čemu određuje filozofiju i misiju medija, te pristup određenim pitanjima. Ako vlasnik medija ima i fabriku za preradu mesa moguće je očekivati da će kad-tad svoj medij upotrijebiti da oslabi konkurenciju ili izvrši pritisak na nekog regulatora u sektoru u kom posluje. U takvoj situaciji ostatak sadržaja u tom mediju može biti krajnje profesionalno urađen, ali samo jedan tendenciozan sadržaj može konzumenta tog medija dovesti u zabludu i stvoriti pogrešnu sliku o nekom događaju ili procesu. Onaj ko zna da čita između redova i ko zna ko je vlasnik medija ili ima pristup većem broju medija možda i može da donese ocjenu da tu nešto nije u redu, ali šta je sa ostalima?

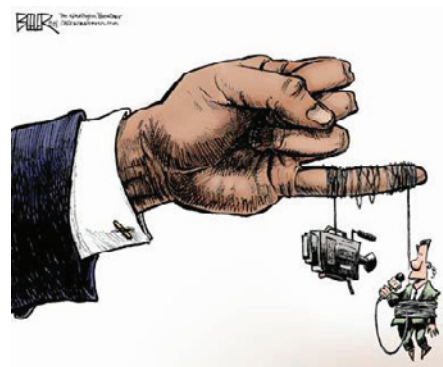
Jedan od primjera je (da niko ne zamjeri) TV1 koja ima sjajan informativni program. Kada je ta tv-kuća osnivana, govorilo se da je kapital vlasništvo američke humanitarke bosanskog porijekla Sanele Dženkins koja tako pomaže predizbornu kampanju Harisa Silajdžića. Kasnije se pojavila informacija da ta tv-kuća ima 16 (su)vlasnika, no ono o čemu se ozbiljno priča po kuloarima, ali i u samoj TV1, jeste da je stvarni vlasnik Safet Oručević, bivši gradonačelnik Mostara, bivši visoki funkcioner SDA i navodno lobista austrijskih kompanija koje djeluju u energetskom sektoru. (Ko bolje pamti, sjetit će se ministra energetike u Vladi FBiH, Vahida Heće iz Stranke za BiH i skandala sa dodjelom energetskih resursa jednoj austrijskoj kompaniji iza čega je, opet navodno, stajao sam Oručević i poništavanju te odluke. Sada se pojavljuje i nova kompanija za mjerenje gledanosti tv-programa u BiH, pa se opet po kuloarima priča da je i ta kompanija Oručevićovo vlasništvo i da postoji zloupotreba mjerenja gledanosti..

Da postoji transparentan registar vlasništva nad svim medijima u BiH, ovih dilema ne bi bilo, ali bi bila onemogućena i koncentracija vlasništva, pa da ista osoba ima više medija, i tv i radio i jedan ili više štampanih medija, putem kojih može netačnim informacijama i zamagljivanjem stvarne slike «pokriti» više publike od bilo kakve konkurencije. Samo podsjećanja radi, jedna sjajna američka sentenca kaže: novine koje čitate da bi ste se informisali o događajima u svijetu vam mogu pokriti prozor s pogledom na vlastito dvorište!

Naime, bez obzira na jasna pravila novinarskog zanata (traženja međusobno nepovezanih izvora, eksperata...) svaku sliku je moguće zamagliti tako što autor medijskog sadržaja više nego pažljivo ili tendenciozno bira sagovornike. Evo recimo Dujko Hasić je do juče bio najtraženiji nezavisni ekonomski ekspert, ali sada je u ime SBB-a jedan od čelnih ljudi BH Telecoma i više nije nezavisan, može mu se, ali više i ne smije slijepo vjerovati jer sa pozicije na kojoj je može i ne htijući da govori u interesu stranke koji se ne mora poklapati sa interesima javnosti. Zbog toga je uostalom i prelazak nezavisnog magazina „Dani“ iz ruku novinara Senada Pećanina u ruke porodice Selimović (koja posjeduje industriju hrane) okarakterisan kao «ubistvo», a „Dani“ kao «zombi» ili «živi medijski leš».

Postoji uvriježeno mišljenje da netransparentnost vlasništva u medijima i netransparentnost finansiranja, na isti način kao i cenzura ili autocenzura i tabloidizacija, parališu sistem javnog informisanja. Naime, kada ne znamo ko su vlasnici - ne znamo pozadinu medija, ne znamo za koga rade, iz kojih izvora se finansira i zbog toga uvijek ostaje otvoreno pitanje za koga radi i da li, preko nekog iz vlasničke strukture, centri moći utiču na sadržaj medija ili uređivačku politiku što je pogubno i za društvo u cjelini i za demokratiju.

Stav Evropske unije je da svi mediji moraju preuzeti obavezu da prijave informacije o vlasništvu nacionalnim regulatornim agencijama jer mediji ne mogu očekivati da izvještavaju o javnom interesu, a da pri tome sami budu obavijeni velom tajne. U Srbiji, recimo, na pitanjima vlasništva nad medijima radi državni Savet za borbu protiv korupcije i to dovoljno govori o tome s čim se najlakše povezuje netransparentnost nad vlasništvom u medijima. Slično je u Hrvatskoj, Crnoj Gori... Konsultantski tim Access Info Europe je nedavno

Konkursi

Konkurs za CEI SEEMO nagradu za izvrsne rezultate u istraživačkom novinarstvu

Otvoren je konkurs za CEI SEEMO nagradu za izvrsne rezultate u istraživačkom novinarstvu, a rok za prijavljivanje je **31. maj**.

[Detalji](#)

Howard G. Buffett fond za novinarke

The International Women Media Foundation (IWMF) poziva novinarke iz čitavog svijeta da se prijave na Howard G. Buffett Fund koji podržava projekte koji uključuju obrazovne mogućnosti, istraživačkog novinarstvo i razvoj medijskih inicijativa. Rok za prijave je **6. juli 2016. godine**.

[Detalji](#)

utvrdio da u većini evropskih zemalja ne postoje zakoni koji garantuju transparentnost medijskog vlasništva.

U BiH treba uspostaviti javni registar vlasništva u medijima i to može da uradi sama medijska zajednica, ali može da nametne i država, zakonom ili nekim drugim propisom. Kako trenutno stoje stvari, međunarodne organizacije će finansijski pogurati nevladnin sektor da provede sve potrebne predradnje i definiše prednacrt potrebnih zakona, ali najavljen donacija GOOGLE-a namijenjena istraživačkom novinarstvu u online medijima u Evropi bi trebala potaknuti same vlasnike medija da se bolje predstavljaju kako bi mogući donatori tačno znali kome daju novac i s kim rade i, u krajnjoj liniji, šta mogu očekivati.

Transparentnost medijskog vlasništva: Online mediji u BiH

Piše: Borislav Vukojević

Postepenom deregulacijom medija i usvajanjem neoliberalne doktrine u globalnom medijskom sistemu, otvorilo se pitanje novog informacijskog poretka. Ne treba trošiti riječi u objašnjavanju činjenice da mediji imaju jednu od najvažnijih uloga u demokratskom društvenom sistemu, jer su građanima potrebne informacije kako bi donosili ispravne životne odluke (od vremenske prognoze do izborne odluke). Deregulacija i novi mediji su doveli do insistiranja na profitu kao jedinom mjerilu uspjeha, istovremeno zaboravljajući na svoju ulogu društvene odgovornosti. Naravno, jasno je da se građani ne mogu boriti protiv krupnog kapitala i vlasnika medija – ipak živimo u takvom periodu gdje se individualna sloboda smatra svetinjom. Jedino sredstvo koje ostaje na raspolaganju je insistiranje na zahtjevu da svi mediji, bilo klasični ili novi, objave podatke o svojoj vlasničkoj strukturi, kako bi građani u najmanju ruku znali (ne)skriveni motiv tog medija.

Uzimajući u obzir da je transparentnost medijskog vlasništva previše široka tema, ovdje ću se fokusirati na Bosnu i Hercegovinu i online medije. Ne moramo biti previše informatički i medijski pismeni da bi i sami istražili ovaj problem: ukoliko nasumično izaberemo dvadesetak portala koji imaju određeni uticaj u BiH, velika je vjerovatnoća da više od polovine neće imati nikakve podatke o sjedištu, kontakt telefonima ili identitetu vlasnika medija. Potrebno je napomenuti da ipak treba praviti razliku između online medija koji su ogranak već postojeće medijske kuće (televizijska stanica ili dnevna novina) i online medija koji svoju djelatnost obavlja isključivo u virtuelnoj sferi. Prve je lako identifikovati, jer postoji zakonska procedura registracije i/ili dobijanja dozvole za obavljanje ovih medijskih djelatnosti. Veći problem predstavljaju portali koji često sadrže tekstove pune govora mržnje ili predstavljaju klasičnu propagandnu mašinu za ekstremne ideologije. Takođe, uvid u vlasničku strukturu ispunjava funkciju kontrole, jer građanin može biti svjestan ukupne moći vlasnika ili potencijalnog sukoba interesa (na primjer, vlasnik medija je istovremeno funkcioner neke političke partije).

Sa zakonskog aspekta, problem se javlja u teškoj proceduri otkrivanja odgovornosti ukoliko dođe do prijave. Ukoliko neki portal kojem nije moguće utvrditi vlasničku strukturu prekrši zakon, istražnim organima je otežano pronalaženje odgovornog, jer ne može internetski provajder biti odgovoran za sadržaj koji se nalazi na nekom mediju. Zbog toga se u entitetima osnivaju posebni odjeli za borbu protiv cyber kriminala, koji opet imaju mnogo poteškoća prilikom identifikacije (na primjer, server na kojem se nalazi portal je u inostranstvu ili se koriste proxy adrese). Takođe, otežana je procedura tužbe za klevetu, jer je sudovima gotovo nemoguće utvrditi identitet vlasnika medija. Ovdje ću skrenuti pažnju na još jednu činjenicu kada su u pitanju online mediji: internet se smatra slobodnim medijem, što znači da su svi građani koji imaju pristup internetu potencijalni „vlasnici medija“ (blogovi, portali i online dnevници ne zahtjevaju nikakvu zakonsku registraciju u registar preduzeća ili medija). Da li to znači da treba insistirati na strogoj regulaciji novih medija? Naravno da ne, jer bi se time kršila sloboda govora i mišljenja. Ono što je potrebno na neki način regulisati je online medij koji

Najava događaja

- **Debata** o PBS i rješavanju problema u vezi sa napalatom RTV takse (Jahorina)

- **Skupština** Udruženja/udruge BH novinari (Jahorina)

- **Debata:** Rezultati mjerenja Indeksa klijentelizma u medijima u BiH i regiji – Potreba za medijskom strategijom (Sarajevo)

- **Radionica:** Saradnja medija i organizacija civilnog društva – Unapređenje kvaliteta medijskih sadržaja o pravima, interesima i potrebama LGBT zajednice u BiH (Banjaluka).

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

Sanja Vlajsavljević - Općinski sud Sarajevo donio je 29.04.2016. prvostepenu presudu za klevetu u sporu Samir Arnautović protiv Sanja Vlajsavljević. Presudom se tužbeni zahtjev odbija a odlučeno je da tužitelj mora tuženoj platiti troškove parničnog postupka.

Almir Sokolović - Kolega Sokolović je 9.maja 2016. godine prijavio Liniji za pomoć novinarima prijetnje koje su mu upućene na facebook profilu navijačke grupe Fudbalskog kluba Sarajevo - Horde zla 1987. U ime Linije za pomoć novinarima policiji je prosljeđen dopis kojim se zahtijeva sprovođenje istrage o cijelom slučaju.

Mariana Šarčević - Obratila se Liniji za pomoć novinarima u vezi sa incidentom koji se desio u dopisništvu Srne u Banja Luci. Linija za pomoć novinarima je u kontaktu sa kolegicom Šarčević.

svojim djelovanjem stekne određeni uticaj u društvu (nije bitno toliko šta neko objavljuje, već koliko ljudi to čita ili koristi).

Treći problem transparentnosti medijskog vlasništva online medija u BiH se tiče povrede autorskih prava, što je posebno značajno za one medije koji savjesno i odgovorno obavljaju svoj posao. Fotografije, grafikoni, ilustracije, članci, komentari, publikacije, izvještaji su nečije vlasništvo, te svako neovlašteno preuzimanje povlači odgovornost. Međutim, regulisanje autorskih prava na internetu je još uvijek nedovoljno uređeno, pa su sami mediji prilično liberalni kada su u pitanju ovi problemi. Na primjer, većina portala smatra da je ispravno preuzimati tekstove i fotografije sa drugih adresa, uz obavezno navođenje originalnog autora ili medija. Ukoliko medij koji nema transparentnu vlasničku strukturu preuzme nečije intelektualno vlasništvo, oštećenom ostaje jako malo prostora u borbi za svoja prava.

Povezano sa prethodnim, internetski portali koje osnivaju nama nepoznati pojedinci ili interesne grupe nisu dužni plaćati porez. Za osnivanje „medija“ je dovoljno imati računar, internet konekciju i osnovno znanje o dizajniranju web stranice. Koliki će uticaj medij imati zavisi od marketinške kampanje, sredstava koja su uložena i kvaliteta/kvantiteta sadržaja na stranici. Jedino moguće rješenje ovog problema je pokretanje inicijative za izradu jedinstvenog registra online medija, dok bi upisivanje u bazu bila zakonska obaveza. Ipak, imajući u vidu politički sistem Bosne i Hercegovine, kao i trenutne političke odnose dva entiteta, ovo rješenje je neprovedivo zbog određivanja nadležnosti i organa koji bi bio zadužen za kontrolu.

Posljednji problem nepostajanja transparentnog medijskog vlasništva u BiH je najveća opasnost po demokraciju. Naime, građani u BiH još uvijek nisu medijski i informacijski dovoljno pismeni da mogu samostalno prosuđivati o motivima i namjerama nekog medija. Minimum koji im je potreban je transparentno vlasništvo. Na primjer, često se dešava da neki internetski portal objavi tekst koji sadrži neimenovane izvore, pretpostavke, sugestivne poruke, nepoznate fotografije – čime se stvara opasnost po informacijski suverenitet pojedinca. Nisu svi sposobni da kritički analiziraju porijeklo, namjeru i svrhu medijskog teksta, ali većina građana je sposobna uočiti sukob interesa vlasnika medija ili monopolske težnje istog.

Transparentnost medijskog vlasništva u BiH je neophodan zadatak koji se mora ispuniti od početka do kraja: građani moraju postati svjesni značaja tih podataka, zakonodavci moraju precizirati i donijeti efikasnu regulativu, vlada mora konkretizovati politike u rješavanju problema, regulatorna tijela moraju uključiti ovo pitanje kao prioritet, dok sami mediji moraju shvatiti da su ponekad licemjerni: traže od drugih da im dostave sve informacije, dok sami ne žele odati ni osnovne podatke o vlasniku.

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Faruk Kajtaž
Siniša Vukelić
Borislav Vukojević
Bedrana Kaletović
Amer Tikveša

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072
e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;
web: www.bhnovinari.ba

Publikacija E-novinar je
finansijski podržana od strane
Ambasade Kraljevine Norveške